

форм, видів і засобів самостійної роботи у процесі формування методичних знань та умінь; урізноманітнення форм і методів набуття методичного досвіду у навчанні математики; удосконалення системи контролю за якістю математичних та методичних знань, умінь; створення цілісної системи вимірників рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вчителів математики. Побудова цілісної системи формування методичної компетентності майбутніх учителів математики здійснювалась нами з урахуванням сучасних результатів досліджень щодо психологічних основ: розвитку студентів у процесі фахової підготовки, формування досвіду майбутньої педагогічної діяльності, формування та розвитку професійної самосвідомості, творчої реалізації професійних цінностей. Одним із наших завдань було створення умов для усвідомлення й засвоєння студентами педагогічного університету середовища і моделей високопрофесійної поведінки вчителя математики.

Анотація. Матяш О.І. Психолого-педагогічні аспекти формування методичної компетентності майбутнього вчителя математики. *Основна ідея поліпшення якості підготовки майбутнього вчителя математики ґрунтується на ідеї випереджального формування методичної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх учителів у педагогічному університеті шляхом зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених методичних знань, умінь та навичок, на формування в майбутнього вчителя готовності і здатності методично грамотно розв'язувати комплекс задач методичної діяльності щодо формування математичної компетентності учнів, готовності і здатності обґрунтовувати власні методичні переконання, готовності і здатності до самоосвіти та самовдосконалення.*

Ключові слова: *методична компетентність майбутнього вчителя математики; готовність та здатність до ефективної фахової діяльності; задачі методичної діяльності вчителя математики.*

Аннотация. Матяш О.И. Психолого-педагогические аспекты формирования методической компетентности будущего учителя математики. *Основная идея улучшения качества подготовки будущего учителя математики основывается на идее опережающего формирования методической компетентности в процессе профессиональной подготовки будущих учителей в педагогическом университете путем смещения акцентов с накопления нормативно определенных методических знаний, умений и навыков, на формирование у будущего учителя готовности и способности методически грамотно решать комплекс задач методической деятельности по формированию математической компетентности учащихся, готовности и способности обосновывать собственные методические убеждения, готовности и способности к самообразованию и самосовершенствованию.*

Ключевые слова: *методическая компетентность будущего учителя математики; готовность и способность к эффективной профессиональной деятельности; задачи методической деятельности учителя математики.*

Summary. Matiash O. Psychological and pedagogical aspects of methodical competence of future teachers of mathematics. *The main idea of improving the quality of training future teachers of mathematics based on the idea of advancing the formation of methodical competence in the professional training of teachers in the pedagogical university by shifting emphasis from accumulation of normative specified methodological knowledge and skills, the formation of a future teacher readiness and ability to methodically competently solutions' bind complex methodological problems concerning formation of mathematical competence of students, the willingness and ability to justify their teaching beliefs, preparedness and capacity for self-education and self-improvement.*

Key words: *methodical competence of future teachers of mathematics; willingness and ability of effective professional activity; methodological problems of teachers of mathematics.*

Т. М. Махомета

кандидат педагогічних наук,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань

tetjanka1984@mail.ru

О. Ю. Кучерява

аспірант

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Ефективність процесу навчання залежить від психологічної підготовленості студентів до навчально-пізнавальної діяльності, яка передбачає: усвідомлення студентом мети навчання, що стимулює його навчально-пізнавальну діяльність; фізіологічну і психологічну готовність до навчання; бажання вчитися та активність у процесі навчання, вміння зосередитися на навчальній діяльності; належний рівень

розвитку. Саме тому важливою складовою організації навчально-пізнавальної діяльності першокурсників є їхня адаптація до умов навчання у ВНЗ.

Адаптацію студентів вищого навчального закладу слід розглядати як комплексну проблему, виділяючи в ній різні окремі рівні і ланки, кожна з яких має специфічні механізми, обумовлені рівнем розвитку студента, групи і колективу. Процес адаптації студентів-першокурсників до нових умов навчання є складним і багатограним, та пов'язаний з необхідністю подолання низки труднощів, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер: труднощі пристосування до нових форм навчання; прогалини в одержаних у школі знаннях; в умовах вищого навчального закладу значно вища інтенсивність розумової праці, більший об'єм знань, які необхідно засвоїти; невміння самостійно працювати з навчальним матеріалом над поглибленням своїх знань; зміна соціального оточення; проживання у гуртожитку; невміння раціонально організувати свій день та інші.

А. Кузьмінський [2] поділяє всі труднощі на три групи:

- соціально-психологічні: зміна соціального оточення; особливості спілкування з новим оточенням; невміння будувати відносини в колективі; нові побутові умови (проживання у гуртожитку та ін.); недостатня психологічна підготовка до самостійного життя, необхідність самостійно приймати рішення; низька самооцінка; невміння вибирати раціональний режим праці та відпочинку;
- навчальні: відсутність навичок самостійної роботи; невміння конспектувати; відсутність вміння контролювати свої знання; прогалини в отриманих (шкільних) знаннях; зростання обсягу та складності навчального матеріалу;
- професійні: нечітка професійна мотивація; нерозуміння важливості та доцільності вивчення деяких дисциплін для формування професійних знань фахівця; сумніви щодо правильного вибору майбутнього фаху; недостатня психологічна готовність до оволодіння обраним фахом.

Подолання зазначених труднощів у кожного першокурсника відбувається індивідуально, тому рівень адаптації залежить від того, наскільки сформовані показники, що сприяють ефективному входженню студента у нове середовище. За таких умов необхідно: організувати допомогу студентам I курсу з перших днів навчання; об'єднати зусилля всіх вузівських структур у забезпеченні адаптаційної діяльності першокурсників; виявляти та враховувати індивідуальні особливості студентів якомога раніше. З цією метою, починаючи з перших днів навчання у вузі, необхідно проводити такі позааудиторні заходи:

- години – зустрічі, на яких студентів ознайомлять із системою вузівського навчання, з особливостями, напрямками даної спеціальності; системою спеціальних дисциплін, обсягом самостійної, індивідуальної роботи; періодичними фаховими виданнями, методичними посібниками;
- систематичні групові або індивідуальні консультації, під час яких має відбуватись формування установки на активну самостійну навчальну діяльність;
- семінари проведенні провідними викладачами – науковцями по оволодінню прийомами наукової організації праці, навичками науково – дослідної роботи.

Розрізняють три рівні адаптації студентів: низький, середній, високий. Студенти з низьким рівнем адаптації недостатньо підготовлені до навчання у ВНЗ (зокрема, низький рівень шкільної математичної підготовки), відчувають труднощі при засвоєнні основних положень дисциплін, що вивчаються, мають високу тривожність, низький рівень комунікативних та організаційних здібностей, зазнають труднощів у спілкуванні з одногрупниками, тримаються відчужено, не звертаються за допомогою до одногрупників. Студенти з середнім рівнем адаптації активні під час занять в аудиторії, виявляють інтерес до виконання самостійних завдань, але досить часто їм не вистачає базових знань з предмета, мають високий або середній рівень тривожності, середні комунікативні та організаційні здібності. Студенти з високим рівнем адаптації, як правило, мають добру базову підготовку, активні в своїй пізнавальній діяльності, мають низький рівень тривожності, добрі комунікативні та організаційні здібності, легко знаходять мову з одногрупниками, дотримуються прийнятих в групі норм і правил, за проблемою можуть звернутися за допомогою, проявити активність і взяти ініціативу на себе [1].

С. Самігін зазначає, що адаптація студентів до навчального процесу закінчується в кінці 2-го на початок 3-го навчального семестру. Студенти зіштовхуються з труднощами, обумовленими психологічною невідповідністю до освоєння обраної професії, що негативно позначається на ході процесу адаптації. Науковець розрізняє такі три форми адаптації студентів-першокурсників до умов вищого освітнього закладу:

- формальна адаптація (стосується пізнавально-інформаційного пристосування студентів до нового оточення, до структури вищої школи, до вимог і своїх зобов'язань);
- суспільна адаптація (це процес внутрішньої інтеграції груп студентів-першокурсників і інтеграція цих груп зі студентським оточенням в цілому);
- дидактична адаптація (стосується підготовки студентів до нових форм і методів навчальної роботи у вищій школі) [4].

Фактори що впливають на адаптацію студентів до умов навчання у ВНЗ:

- пристосованість до життя (здатність особи пристосовуватися до певних умов, жити за правилами середовища, що оточує);
- атмосфера в групі (сукупність внутрішніх взаємовідносин та емоційної напруженості між її членами);
- вміння самостійно працювати (здатність особи самостійно без стороннього впливу працювати, робити вибір та приймати рішення);
- впевненість в собі (емоційно-психологічний стан особи, що характеризується високим рівнем самооцінки та твердістю у своїх рішеннях);
- нові форми та методи навчання;
- систематичний контроль за навчальною діяльністю [3].

Таким чином, психологічна робота з першокурсником повинна включати в себе ознайомлення з ситуацією і типовими проблемами навчання у вищому закладі освіти; мотиваційний компонент; формування чутливості до змін в оточуючому середовищі і разом з тим позитивного мислення, щоб забезпечити змогу конструктивно сприйняти ці зміни.

Література

1. Гуманітарні науки // Науково-практичний журнал.: Кримський державний гуманітарний університет. 2011. – С. 115-119.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – К. : Знання, 2005. – 484 с.
3. Кухарева Т.А. Адаптація молодих спеціалістів - інженерів: Автореф. канд. дис. – Л., 1980. – 18с.
4. Педагогика и психология высшей школы. Учеб. пособие для вузов / Отв.ред.С.И.Самыгин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1998, с.285-287.

Анотація. Махомета Т.М., Кучерява О.Ю. Особливості адаптації першокурсників у вищому навчальному закладі. У статті розглянуто особливості процесу адаптації студентів-першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі. З'ясовано основні труднощі, що зазвичай виникають під час процесу адаптації студентів першого курсу навчання та шляхи їх подолання. Виокремлено фактори, що впливають на адаптацію студентів до умов навчання у вузі.

Ключові слова: адаптація, першокурсник, рівні адаптації, форми адаптації.

Аннотация. Махомета Т.Н., Кучерявая Е.Ю. Особенности адаптации первокурсников у высшем учебном заведении. В статье рассмотрены особенности процесса адаптации студентов-первокурсников к обучению в высшем учебном заведении. Выяснены основные трудности, обычно возникающих в процессе адаптации студентов первого курса обучения и пути их преодоления. Выделены факторы, влияющие на адаптацию студентов к условиям обучения в вузе.

Ключевые слова: адаптация, первокурсник, уровни адаптации, формы адаптации.

Summary. T. Makhometa, O. Kucheryava The article Features of adaptation of freshmen in high school. In the article the features of the process of adaptation of first-year students to study at university. It is shown the main difficulties that typically arise during the process of adaptation of first-year students study and how to overcome them. Thesis there is determined the factors that influence the adaptation of students to training conditions in high school.

Key words: adaptation, freshman, level of adaptation, adaptation of forms.

С. Е. Михайличенко, О. Ю. Депутат

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка, м. Суми
Науковий керівник – Пухно С. В.
кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНА ПРОСВІТА СТУДЕНТІВ ВНЗ

В дослідженнях, присвячених актуальним питанням щодо професійного становлення студентів ВНЗ, аналізу підлягає мотиваційний компонент навчання, який забезпечує його результативність, стимулює пізнавальну активність. Особливого значення набуває проблема особистісного підходу в процесі навчання студентів ВНЗ, де відбувається формування фахівця, розвиток його професійної самосвідомості, формування і вдосконалення професійних знань, вмінь, навичок, оскільки кожна особистість унікальна і неповторна, і формування мотивації до майбутньої професійної діяльності обов'язково переломлюється через індивідуально-психологічні особливості потенційного фахівця [3, с. 283].

Мотиваційний компонент навчання забезпечує високі результати навчання, що є запорукою високого рівня виконання потенційним фахівцем своїх професійних функцій. Зацікавленість своєю обраною спеціальністю, предметами, що входять до кола професійного навчання сприяють активізації, так званої, «професійної спрямованості». Професійна спрямованість – психологічне явище, що характеризує